

Betænkning afgivet af Retsudvalget den 23. maj 2024

Betænkning

over

Forslag til folketingsbeslutning om at sikre offentligt ansattes ytringsfrihed

[af Karina Lorentzen Dehnhardt (SF) og Lisbeth Bech-Nielsen (SF)]

1. Indstillinger

Et *flertal* i udvalget (S, V, DD, M, LA, KF, SIU, IA og SP) indstiller beslutningsforslaget til *forkastelse* ved 2. (sidste) behandling.

Et *mindretal* i udvalget (SF, DF, EL, RV og ALT) indstiller beslutningsforslaget til *vedtagelse uændret*.

Javnaðarflokkurinn havde ved betænkningssafgivelsen ikke medlemmer i udvalget og dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske bemærkninger i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

2. Politiske bemærkninger

Socialistisk Folkeparti

Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget glæder sig over, at offentligt ansattes ytringsfrihed endelig skal lovfæstes. Men partiet ærgrer sig samtidig over, at S og DF har droppet den politiske aftale, som blev indgået med bl.a. SF i 2022. Det betyder, at der ikke bliver nedsat en arbejdsgruppe, som skal se på ytringsfriheden for private, der har strammere vilkår for ytringsfriheden end de offentligt ansatte. Dette er især et problem, fordi private løser flere og flere opgaver for det offentlige og f.eks. håndterer sårbare borgere med handicap, psykisk sygdom eller børn og ældre. SF mener, at vi også har ret til at kende sandheden om privates opgavevaretagelse, når de udfører opgaver for det offentlige, fordi der kan ske ting, som offentligheden bør have kendskab til. Hvis man som privat aktør går ind på et marked, hvor der er en høj pris for en ydelse, er der en god mulighed for at tjene penge, hvis man samtidig går på kompromis med kvaliteten. Det kan være en risiko.

Desuden er det – når vi anbringer et barn eller en ung på et privat opholdssted – sværere for det omgivende samfund at holde opsyn med tilbuddet. For ledelsen på stedet har

eksempelvis ikke chefer i den kommunale forvaltning, som de skal stå til regnskab for.

Gennemsigtigheden er større i det offentlige, og alene af den grund er det vigtigt, at medarbejderne har en god beskyttelse af deres ytringsfrihed.

SF gør opmærksom på, at FOA har foretaget en undersøgelse blandt sine medlemmer forud for behandlingen af dette forslag. Undersøgelsen viser, at det står skidt til med ytringsfriheden her: En ud af fem medlemmer har de seneste 2 år oplevet kritisable forhold på deres arbejdsplads, som de mener, offentligheden burde have kendskab til, og samtidig har en ud af fire holdt kritik tilbage, fordi de frygter represalier.

De oplevelser er de desværre ikke ene om. De gælder også politibetjente, socialrådgivere og mange andre faggrupper.

For FOA-medlemmernes vedkommende handlede de kritisable forhold oftest om dårligt arbejdsmiljø og dårlig ledelse. Men 50 pct. vedrørte, at der ikke er nok tid til borgere, børn eller patienter, 47 pct. vedrørte, at arbejdet ikke udføres fagligt forsvarligt, 38 pct. vedrørte sjusk og fejl blandt kollegerne, mens 24 pct. vedrørte omsorgssvigt. Det er voldsomt og bekymrende, hvis de forhold ikke medfører en offentlig debat. På den positive side havde 61 pct. forsøgt at tage det op med deres kollegaer, mens kun 2 pct. gik til offentligheden eller nævnte det på et socialt medie som Facebook.

SF mener, vi har ret til at kende sandheden om de politiske prioriteringer og konsekvenserne af dem, og at vi går glip af vigtig viden, som kan bruges til at forbedre den offentlige sektor med, hvis ansatte tier.

39 pct. i FOA's undersøgelse oplever, at ledelsen direkte eller indirekte fortæller dem, at de bør afholde sig fra at deltage i den offentlige debat. Det går ikke, og det er hamrende ulovligt. Derfor mener SF, at en lovfæstelse af ytringsfriheden ikke kan stå alene. Der er også behov for at hæve kompensationsniveauet for uretmæssige indgreb i ytringsfriheden, så der kommer en præventiv effekt i for-

hold til at knægte ansattes ytringsfrihed. Desuden bør der som minimum gerne være delt eller omvendt bevisbyrde, så medarbejderen ikke skal stå alene med at bevise, at en sanktion sker, fordi han eller hun har brugt sin lovformelige ret til ytringsfrihed. Dette findes i barselssager, hvilket gør, at det ikke er et ukendt redskab at tage i brug. SF bemærker, at det ofte er tidligere medarbejdere, der står frem med kritisable forhold. Alene af den grund bør det overvejes yderligere, hvordan medarbejderne beskyttes bedre, så disse ikke skal stoppe, før de kritisable forhold kan komme for en dag.

3. Udvalgsarbejdet

Beslutningsforslaget blev fremsat den 29. februar 2024 og var til 1. behandling den 21. maj 2024. Beslutningsforsla-

get blev efter 1. behandling henvist til behandling i Retsudvalget.

Oversigt over beslutningsforslagets sagsforløb og dokumenter

Beslutningsforslaget og dokumenterne i forbindelse med udvalgsbehandlingen kan læses under beslutningsforslaget på Folketingets hjemmeside www.ft.dk.

Møder

Udvalget har behandlet beslutningsforslaget i 1 møde.

Bjørn Brandenburg (S) Karin Gaardsted (S) Maria Durhuus (S) Gunvor Wibroe (S) Rasmus Prehn (S)

Rasmus Stoklund (S) Trine Bramsen (S) Preben Bang Henriksen (V) Lars Christian Lilleholt (V) Jan E. Jørgensen (V)

Tobias Grotkjær Elmstrøm (M) Nanna W. Gotfredsen (M) Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU) Aaja Chemnitz (IA)

Anna Falkenberg (SP) Betina Kastbjerg (DD) Peter Skaarup (DD) Steffen Larsen (LA) fmd. Sólbjørg Jakobsen (LA)

Mai Mercado (KF) nfmnd. Per Larsen (KF) Mikkel Bjørn (DF) Peter Kofod (DF) Karina Lorentzen Dehnhardt (SF)

Lisbeth Bech-Nielsen (SF) Astrid Carøe (SF) Rosa Lund (EL) Zenia Stampe (RV) Torsten Gejl (ALT)

Javnaðarflokkurin havde ikke medlemmer i udvalget.

Socialdemokratiet (S)	50	Radikale Venstre (RV)	7
Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	22	Dansk Folkeparti (DF)	7
Danmarksdemokraterne – Inger Støjberg (DD)	16	Alternativet (ALT)	5
Socialistisk Folkeparti (SF)	15	Siumut (SIU)	1
Liberal Alliance (LA)	15	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Moderaterne (M)	14	Sambandsflokkurin (SP)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	10	Javnaðarflokkurin (JF)	1
Enhedslisten (EL)	9	Uden for folketingsgrupperne (UFG)	5